

Fylkesmannen i Hedmark

Miljøvern avdelingen
Postboks 4034, 2306 Hamar

Vår dato 10.06.2014
Vår referanse 2014/3476
Arkiv nr. 461.2
Deres referanse

Saksbehandler, innvalgstelefon
Steinar Østlie, 62 55 11 77

Inspeksjonsrapport

2014.009.I.FMHE

Våler kommune,
2436 Våler i Solør

Inspeksjon ved Våler avløpsanlegg

Dato for inspeksjonen: 04.06.2014
Rapportnummer: 2014.009.I.FMHE
Saksnr.: 2014/3476

Kontaktpersoner ved kontrollen:

Fra virksomheten:
Audhild Leistad
Håvard Korsmo
Torggrim Solberg

Fra Fylkesmannen i Hedmark:
Steinar Østlie, senioringeniør

Resultater fra inspeksjonen

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjon ved Våler avløpsanlegg, 04.06.2014:

Fylkesmannen avdekket 4 avvik og 2 anmerkninger:

- Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende
- Drift og vedlikehold av avløpsanleggene er mangelfull
- Helhetlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget er ikke gjennomført
- Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfull
- Kommunen har ikke ferdigstilt forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer (*Anmerkning*)
- Anleggstilstanden og ytre forhold påvirker driften i noen grad (*Anmerkning*)

Kommunen må sende en skriftlig bekreftelse innen **01.10.2014** på at avvikene er rettet. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene. Oppfølgingen etter inspeksjonen er nærmere beskrevet på side 3.

Med hilsen

Jørn Georg Berg e.f.
miljøverndirektør

Steinar Østlie
senioringeniør

Dette dokumentet er elektronisk godkjent og sendes ut uten signatur.

1. Informasjon om virksomheten

Organisasjonsnr : 871 034 222	Eies av: -
Besøksadresse: Sentralgården, Vålgutua 251	Telefon: 62 42 40 00
Bransjenr. (NACE-kode): 84.110	E-post: postmottak@vaaler-he.kommune.no

Kontrollert anlegg

Navn: Våler kommune	Anleggsnr: 0426.0015.01
Kommune: 0426 Våler	Anleggsaktivitet: Avløpsnett og -rensing
Fylke: Hedmark	Risikoklasse: 3
Tillatelse gitt: 13.12.2006	Tillatelse sist oppdatert: -

2. Inspeksjonens omfang

Inspeksjonen er en del av landsdekkende kontrollaksjon avløp 2014, men inngår også i Fylkesmannens ordinære tilsynsplan med løpende tilsyn med avløpsanleggene. Bakgrunnen for kontrollaksjonen er bl.a. at Miljødirektoratet ønsker å skaffe oversikt over etterlevelse av renskrav og øvrig oppfølging og status for sentrale temaer og krav i bransjen, samt se utviklingen fra tilsvarende kontrollaksjoner i 2008 og 2010.

Formålet med inspeksjonen var å vurdere om virksomheten etterlever regelverk som omfatter virksomhetens risiko for å forurense det ytre miljø, samt rutiner for håndtering av avfall og kjemikalier. Videre er det undersøkt om det systematiske helse-, miljø- og sikkerhetsarbeidet fungerer tilfredsstillende. Fylkesmannen har blant annet undersøkt:

- Hovedplaner/saneringsplaner
- Strategiske mål og funksjonsmål for avløpssystemene (ambisjonsnivå)
- Klimatilpasning
- Overløp
- Ledningsnett
- Framdrift/status for akkreditert prøvetaking
- Etterlevelse av utslipps- og renskrav for 2013
- Driftsstabilitet i avløpsanlegget i 2013
- Miljørisikovurdering av avløpsanlegget
- Avviksbehandling

Denne rapporten omhandler avvik og anmerkninger som ble avdekket under inspeksjonen og gir ingen fullstendig tilstandsvurdering av virksomhetens miljøarbeid eller miljøstatus.

Definisjoner

Avvik: Manglende etterlevelse av krav fastsatt i eller i medhold av lov.

Anmerkning: Et forhold som tilsynsetatene mener er nødvendig å påpeke for å ivareta ytre miljø, men som ikke omfattes av definisjonen for avvik.

3. Oppfølging etter inspeksjonen

Kommunen plikter snarest å rette opp de avvikene som er beskrevet i denne rapporten. Virksomheten bes også gjøre en vurdering av anmerkningene og aktuelle tiltak knyttet til disse. Vi ber om en skriftlig redegjørelse for tiltak og oppfølging av påpekte avvik og anmerkninger innen **01.10.2014**.

Frist for gjennomføring av ROS-analyse for avløpssektoren settes til **01.07.2015**, se avvik 3.

Dersom et avvik ikke kan lukkes eller et tiltak ikke kan avsluttes innen fristen, må det utarbeides en plan for videre framdrift.

Klageadgang

Pålegget om er gitt med hjemmel i forurensningsloven § 7. Avgjørelsen kan påklages til Miljødirektoratet innen tre uker etter at rapporten er mottatt. Klagen bør være skriftlig, begrunnet, og skal sendes via Fylkesmannen i Hedmark.

4. Gebyr for inspeksjonen

Virksomheten er ved denne inspeksjonen plassert i gebyrsats 3 (jf. Fylkesmannens varselbrev datert 16.05.2014. Dette betyr at dere skal betale *kr. 12 600* i gebyr for den gjennomførte inspeksjonen. Gebyrsats følger av virksomhetens plassering i risikoklasse, jf. forurensningsforskriften § 39-6. Faktura med innbetalingsblankett vil bli oversendt fra Miljødirektoratet.

Fylkesmannen viser for øvrig til forurensningsforskriftens kapittel 39 om innkreving av gebyr til statskassen.

5. Offentlighet i forvaltningen

Denne rapporten vil være tilgjengelig for offentligheten via Fylkesmannens postjournal og på www.norskeutslipp.no (jf. offentleglova).

6. Avvik

Vi fant følgende avvik under inspeksjonen:

Avvik 1 Handlingsplan og saneringsplan for avløpsanlegget er ikke tilfredsstillende

**Avvik fra Forskrift om internkontroll § 5 punkt 6 (risiko, planer og tiltak)
Forskrift om internkontroll § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)**

Kommentar

Kommunen har ikke gjeldende saneringsplan/tiltaksplan for avløpssektoren. Saneringsplan er under utarbeidelse, og forslag forventes å være utarbeidet sommeren 2014. Planen skal deretter behandles politisk.

Saneringsplanen er en 10-årsplan for rehabilitering av ledningsnett og øvrige anleggs-komponenter, herunder 4 pumpestasjoner og fjerning av dårlige kummer. Tiltak er prioritert ut fra driftserfaring, samt ledningsmateriale og alder.

Planforslaget har foreløpig ikke tatt inn overordnede strategiske krav om bruk av best tilgjengelige teknologi og fagkunnskap, jf. forurensningsforskriften §§ 14-5 og 14-10.

Planen vil fastsette mål om maksimal fremmedvannsmengde, men det blir ikke satt andre funksjonsmål for avløpsnettet. Den nye utslippstillatelsen vil sette frist til 31.12.2016 for fastsettelse av enkelte andre funksjonsmål i tillegg.

Anslått behov for fornyelse av ledningsnettet er ca. 2 % årlig utskifting (jf. kommunens årsrapport for 2013). Kommunen har følgelig en del etterslep i fornyelsesarbeidet, sett med utgangspunkt i forventet levetid for ledninger på 100 år.

Avvik 2 Drift og vedlikehold av avløpsanleggene er mangelfull

**Avvik fra Utslippstillatelse av 13.12.2006.
Forurensningsforskriften §§ 14-5, 14-11, 14-12, 14-13 og 14-14.**

Kommentar

Enkelte rutiner ved driften av anleggene er ikke tilstrekkelige eller kan forbedres:

- Overløpsdrift ved innløp til renseanlegget blir ikke registrert ved driftskontrollanlegget, med beregning av utslippsmengde. Overløpsutslipp beregnes manuelt på grunnlag av registrert overløpstid og tilført avløpsmengde per time dagen i forvegen. Ifølge forurensningsforskriften § 14-11 skal overløp ved og foran renseanlegget inngå i beregningen av utslipp fra anlegget. Overløp ved innløpet skal også inngå i beregningen av tilførselen. I stor grad forekommer kun planlagte oversløpsutslipp fra renseanlegget. Vaierdrevne slamskraper er svakhetspunkt, når vaieren ryker må anlegget tappes ned.

- Løpende ansvar/oppgave med å kontrollere analyseresultater fra utslippskontrollen mot rensekravene er ikke plassert.
- Det er ikke nedfelt mål for renseanleggets driftsparametere, dvs. grenseverdier som uttrykker god drift eller akseptable måleverdier. Driftsparametere skal være et hjelpeverktøy for å kontrollere eller korrigere den daglige driften. De er også et viktig styringsverktøy for eventuelle vikarer eller nyansatte ved anlegget. En rutine eller prosedyre for driftskontroll av renseanlegget bør også beskrive hvilke parametere som skal anvendes, samt frekvens for måling eller analyse. Nå måles siktedyp daglig, mens pH måles ved endrede eller ustabile driftsforhold, mens orto-P i det siste har vært lite brukt.
- Spyling av problemstrekninger på ledningsnett utføres ved registrert behov. Utført arbeid blir ikke dokumentert i drifts- eller vedlikeholdsjournal i etterkant.

Avvik 3 Helhetlig miljørisikovurdering for avløpsanlegget er ikke gjennomført

Avvik fra Internkontrollforskriften § 5 punkt 6 (vurdere risiko)

Kommentar

Det er ikke gjennomført noen helhetlig kartlegging og analyse av risikoforhold for ytre miljø for avløpssektoren. Kommunen er i ferd med å starte arbeidet med overordnet ROS-analyse for hele kommunen. Det kan være fordelaktig å koordinere analysen for avløpssektoren i tid. Kommunen ønsker å innhente bistand fra Driftsassistansen til dette arbeidet, noe det ikke er ressurser for inneværende år. Det settes frist til 01.07.2015 for utarbeidelse av ROS-analysen for avløpssektoren.

Avvik 4 Avviksbehandlingssystemet for avløpsanlegget er mangelfull

Avvik fra Internkontrollforskriften § 5 punkt 7 (forebygge overtredelser)

Kommentar

Kommunen har innført nettbasert avvikssystem. Det mangler noe før dette er komplett og fullt operativt. Brukerne opplever en viss brukerterskel for de nye rutinene. Dette kan medføre at uønskede hendelser ikke blir registrert og avviksbehandlet. Kommunen bør vurdere om det er gitt tilstrekkelig opplæring i bruken av det nye systemet, eller om andre løsninger bør vurderes for å sikre at avviksrutinen blir etterlevd, f.eks. kan avvik i første omgang meldes ved bruk av skjema til mellomleder eller annen nøkkelperson.

I dag blir trolig kun de mest alvorlige hendelsene registrert og behandlet som avvik. Mer driftsrelaterte hendelser registreres i driftsjournal/dagbok. På avløpssektoren er det ikke fullt avklart hvilke typer hendelser som skal avviksbehandles og hva som kan registreres i driftsjournal.

7. Anmerkninger

Følgende forhold ble anmerket under inspeksjonen:

Anmerkning 1

Kommunen har ikke ferdigstilt forberedelser for å tilpasse avløpsanlegget til framtidige klimaendringer

Kommentarer:

Kommunen har ikke undersøkt hvordan avløpsanlegget vil bli påvirket mht. framtidige klimaendringer, eller foretatt vurderinger eller beregninger av hvilke konsekvenser og virkninger forventede framtidige nedbørsmengder vil ha på avløpsnett.

Kommunen deltar i Driftsassistansens klimaprojekt med utarbeidelse av mal for risikovurdering av framtidige konsekvenser som følge av forventet økt nedbørsintensitet. Malen forventes å være ferdigstilt høsten 2014.

Anmerkning 2

Anleggstilstanden og ytre forhold påvirker driften i noen grad

Kommentarer:

Fremmedvann og fett utgjør de viktigste årsakene til driftsforstyrrelser ved renseanlegget. Det er gjennomført informasjonstiltak overfor abonnenter med sikte på at praksis med tilførsel av fett til avløpsnett skal opphøre. Ved Haslemoen er det installert fettavskiller. I tillegg forekommer omfattende påslipp av diverse gjenstander fra private hjem.

Renseanlegget tilføres relativt mye fremmedvann ved nedbør og snøsmelting. Årlig fremmedvannsandel er 48 % (årsrapport 2013). Fremmedvann påvirker driftsfunksjonen ved renseanlegget. Ved økt tilførsel blir oppholdstid i sedimenteringsbasseng for kort, noe som direkte påvirker rensresultatene. I tilknytning til prøvene som leveres til utslippskontrollen er dette mest merkbart over lengre perioder stor vannføring, som ved snøsmelting. I enkelte områder forekommer bevisst ulovlig tilknytning av privat overvann til separate spillvannsledninger. Dette er områder som mangler egne overvannsledninger.

8. Andre forhold

1700 bofaste personer er tilknyttet Våler renseanlegg.

Våler RA har overholdt rensekravene for 2013. Renseanlegget har relativt god driftsstabilitet, og har ikke tilknytning av prosessavløp som forstyrrer driften. Innlekking av fremmedvann utgjør imidlertid en kilde til driftsforstyrrelse (kfr. anm. 2). Det er installert tilbakeslagsventiler for 3 pumpestasjoner nær Glomma.

Anlegget ble godkjent for akkreditert prøvetaking (implementert i Driftsassistansens akkreditering) 14.05.2014. To driftsoperatører er godkjent for å foreta prøveuttak.

Våler renseanlegg er 30 år gammelt, og skal tilstandsvurderes. Tiltaket er nedfelt i saneringsplanen. Det vil bli vurdert om eksisterende anlegg skal rehabiliteres eller om det skal etableres ny rensepark.

Kommunens ledningskart er relativt godt oppdatert, men det er noe usikkerhet knyttet til ledningsalder. Alle kummer er registrert. Stikkledninger er ikke registrert, unntatt for noen nye boliger. Nye tilknytninger får krav om tilbakeslagsventil. Det gjenstår én fellesledning på hele nettet, en strekning på 3-400 m ved Våler kirke. Denne blir sanert i forbindelse med gjenoppbyggingen av kirka.

Ledningsnettet har 13 pumpestasjoner, samtlige er tilknyttet driftskontrollanlegget. Overløpsutslipp blir tidsregistrert og omregnet etter innlagt formel til avløpsmengde. Nettet har én kjent felleskum som medfører en del innlekking.

Vaktordning er tillagt brannvesenet. Driftsoperatørene må likevel tilkalles dersom brann ikke kan restarte aktuelle pumper eller andre komponenter. Alarmvarsling skjer med radiosamband fra pumpestasjon. Dette er en relativt sårbar kommunikasjonsmåte, spesielt i tordenvær. Det forekommer i størrelsesorden en alarmsituasjon per år. Brannvesenet får i realiteten for liten erfaring med problemløsning og driftsstanser til å kunne håndtere disse på en effektiv måte.

Det forekommer lite kjelleroversvømmelser. Infiltrasjon av grunnvann anses ikke å utgjøre noe vesentlig problem.